

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 13 december 2022
(OR. en)

15935/22

ELARG 106
COWEB 190
COEST 914

LÄGESRAPPORT

från: Rådets generalsekretariat

till: Delegationerna

Ärende: Utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen
– Rådets slutsatser

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen, som godkändes av rådet den 13 december 2022.

**UTKAST TILL RÅDETS SLUTSATSER OM UTVIDGNINGEN
OCH STABILISERINGS- OCH ASSOCIERINGSPROCESSEN**

1. Rådet noterar kommissionens meddelande av den 12 oktober 2022 om EU:s utvidgningspolitik, som innehåller rapporter om Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo*, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien och Turkiet, och där man för första gången hänvisar till Georgien, Republiken Moldavien (*Moldavien*) och Ukraina. Rysslands provocerade och oberättigade anfallskrig mot Ukraina och den nya geopolitiska verkligheten framhäver den avgörande betydelsen av EU:s utvidgningspolitik som ett starkt ankare för fred, demokrati, välstånd, säkerhet och stabilitet på vår kontinent och som en strategisk prioritering.
2. Rådet framhåller på nytt sitt engagemang för utvidgningen i linje med den förnyade konsensus om utvidgning som godkändes av Europeiska rådet den 14–15 december 2006 och rådets därpå följande slutsatser. Rådet fortsätter att förvänta sig att partnerna tar egenansvar och visar trovärdighet när det gäller sina åtaganden och sin politiska vilja genom att genomföra nödvändiga reformer och göra konkreta framsteg när det gäller de grundläggande principerna. Att säkerställa påtagliga och bestående framsteg när det gäller rättsstatsprincipen, ekonomin, de demokratiska institutionernas funktion och reformer av den offentliga förvaltningen är fortfarande avgörande för att uppfylla kraven för EU-medlemskap och utgör en långsiktig investering i fred, demokrati, välstånd, säkerhet och stabilitet i Europa. Rådet upprepar att det är ett bestämt strategiskt val och en nödvändighet för alla partner som strävar efter att bli medlemmar i EU att omfamna och respektera EU:s kärnvärden och ett europeiskt perspektiv. En fullständig anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är en del av detta strategiska val.

* Denna beteckning påverkar inte ståndpunkter om Kosovos status och är i överensstämmelse med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/1999 och med Internationella domstolens utlåtande om Kosovos självständighetsförklaring.

3. Rådet erinrar om Thessaloniki-agendan och Sofia-, Zagreb- och Brdoförklaringarna och upprepar EU:s fulla och entydiga engagemang för det europeiska perspektivet för västra Balkan. Framtiden för länderna på västra Balkan och deras medborgare ligger inom Europeiska unionen. EU kommer att fortsätta att stärka och intensifiera sitt engagemang på alla nivåer för att stödja regionens politiska, ekonomiska och sociala omvandling, inbegripet genom fortsatt bistånd som knyts till konkreta framsteg på västra Balkan i fråga om rättsstatsprincipen och socioekonomiska reformer samt till partnernas uppslutning bakom europeiska värden, regler och normer. I detta sammanhang ser rådet fram emot ett fullständigt genomförande av den ekonomiska planen och investeringsplanen och den gröna och den digitala agendan för västra Balkan, som båda är viktiga verktyg för att överbrygga den socioekonomiska klyftan, förbättra infrastruktur och konnektivitet och stödja regionens gröna och digitala omställning och samtidigt bygga upp resiliens och energiberoende. EU har stadigt ökat sitt politiska engagemang för västra Balkan, med fokus på viktiga områden av gemensamt intresse, såsom migration, rättsliga och inrikes frågor, ekonomin och den inre marknaden, energi, transport och digital politik, hälsa, civilskydd, socialpolitik, utbildning, forskning och innovation samt utrikes frågor, säkerhet och försvar.

Rådet står fast vid sitt åtagande att ytterligare utöka detta konstruktiva engagemang, vilket det gavs prov på nyligen genom det toppmöte mellan EU och västra Balkan som hölls i Tirana den 6 december och Tiranaförklaringen som alla partner anslöt sig till.

Turkiet är alltjämt ett kandidatland och en viktig partner på många områden av gemensamt intresse.

4. Rådet erinrar om den historiska betydelsen av Europeiska rådets beslut av den 23 juni 2022 att erkänna det europeiska perspektivet och bevilja Ukraina och Moldavien status som kandidatland. Europeiska rådet erkände också Georgiens europeiska perspektiv och förklarade sig berett att bevilja landet status som kandidatland när de prioriteringar som anges i kommissionens yttrande om landets ansökan om medlemskap har behandlats.

5. Framtiden för Georgien, Moldavien och Ukraina och deras medborgare ligger inom Europeiska unionen.
6. Rådet erkänner de betydande ansträngningar som **Ukraina** har visat under de senaste månaderna för att uppnå de mål som ligger till grund för landets status som kandidatland för EU-medlemskap. Rådet välkomnar Ukrainas reformansträngningar i dessa svåra tider och uppmanar landet att fortsätta på denna väg och uppfylla de villkor som anges i kommissionens yttrande om landets ansökan om medlemskap för att göra framsteg i riktning mot ett framtida EU-medlemskap.

Vid det åttonde mötet i associeringsrådet EU-Ukraina i september 2022 bekräftades de betydande framsteg som Ukraina hittills gjort i sin reformprocess, noterades den handlingsplan som Ukraina utarbetat för genomförandet av de åtgärder som ingår i Europeiska kommissionens yttrande och betonades vikten av ett fullständigt och effektivt genomförande.

Rådet uppmanar kommissionen att utarbeta en färdplan som beskriver vägen framåt för att underlätta Ukrainas tillträde till EU:s inre marknad, med användning av den fulla potentialen i associeringsavtalet och det djupgående och omfattande frihandelsområdet med Ukraina.

7. Rådet erkänner de betydande ansträngningar som **Moldavien** gjort för att uppnå de mål som ligger till grund för landets status som kandidatland och uppmanar landet att fortsätta med sin reformagenda och uppfylla de villkor som anges i kommissionens yttrande om landets ansökan om medlemskap för att göra framsteg i riktning mot ett framtida EU-medlemskap. Rådet betonar att EU:s sektorssamarbete med Moldavien och landets integration i EU:s inre marknad bör fördjupas ytterligare, på grundval av ett förbättrat genomförande av det djupgående och omfattande frihandelsområdet mellan Moldavien och EU. Rådet ser fram emot det sjunde mötet i associeringsrådet EU–Republiken Moldavien så snart som möjligt.

8. Rådet noterar de betydande åtgärder som **Georgien** vidtagit i sin reformprocess, vilket också betonades vid det sjunde mötet i associeringsrådet EU–Georgien i september 2022. Rådet uppmanar Georgien att fortsätta med sitt reformarbete och att till fullo ta itu med de prioriteringar som anges i kommissionens yttrande om landets ansökan om medlemskap för att beviljas status som kandidatland. Rådet betonar att EU:s sektorssamarbete med Georgien bör fördjupas ytterligare, på grundval av ett förbättrat genomförande av det djupgående och omfattande frihandelsområdet mellan Georgien och EU.
9. Rådet erinrar om att kommissionen har uppmanats att under 2023 rapportera om uppfyllandet av de villkor som anges i kommissionens yttranden om respektive ansökan om medlemskap som en del av dess regelbundna utvidgningspaket. Utan att det påverkar denna omfattande regelbundna rapportering noterar rådet kommissionens avsikt att under våren 2023 tillhandahålla en uppdatering.
10. I linje med rådets tidigare slutsatser och inom ramen för de politiska kriterier som angavs i Köpenhamn samt stabiliserings- och associeringsprocessen, som förblir den gemensamma ramen för förbindelserna med länderna på västra Balkan, bekräftar rådet, i enlighet med den förnyade konsensusen om utvidgning från 2006, behovet av rättvisa och stränga villkor och principen om egna meriter. I detta sammanhang framhåller rådet vikten av att säkerställa att EU kan bibehålla och fördjupa sin egen utveckling, inbegripet sin förmåga att integrera nya medlemmar. Rådet välkomnar att den reviderade utvidgningsmetoden nu tillämpas på de fyra förhandlande länderna Albanien, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien, vilket gör att anslutningsprocessen är mer inriktad på grundläggande reformer, mer förutsägbar och har sin utgångspunkt i objektiva kriterier och strikt positiv och negativ villkorlighet samt reversibilitet. Rådet ser fram emot att utforska dess fulla potential, särskilt infasningen av enskilda EU-politikområden, EU:s marknad och EU-program, samtidigt som lika villkor säkerställs, med förbehåll för framsteg med reformprioriteringarna.

11. Rådet erinrar om Europeiska rådets slutsatser från juni 2022 och uppmuntrar ytterligare framsteg när det gäller den gradvisa integrationen mellan Europeiska unionen och dess partner redan under utvidgningsprocessen på ett reversibelt och meritbaserat sätt. Rådet välkomnar de sektorsvisa åtgärder som redan vidtagits i detta avseende, i linje med den reviderade utvidgningsmetoden. I detta sammanhang noterar rådet kartläggningen av befintliga och potentiella integrationsåtgärder och ser fram emot att behandla förslag till ytterligare genomförande av sådana åtgärder, särskilt på områden av ömsesidigt intresse.
12. Rådet, som noterar det allmänna läget vad gäller partnernas pågående reformansträngningar, betonar att de snabbt måste fokusera på **grundläggande reformer** för att avhjälpa ett antal ihållande strukturella brister inom områdena rättsstatsprincipen, grundläggande rättigheter – däribland yttrandefrihet och mediefrihet – stärkta demokratiska institutioner och reform av den offentliga förvaltningen, liksom på de ekonomiska kriterierna. Det är alltjämt av avgörande betydelse att fortsätta att bestämma takten i anslutningsförhandlingarna överlag samt att man kan påvisa att påtagliga och varaktiga reformer har genomförts och att **konkreta resultat** har uppnåtts på dessa viktiga områden.
13. Rådet upprepar att **rättsstatsprincipen** är ett grundläggande värde som EU bygger på, en avgörande aspekt av demokratisk omvandling, som utgör kärnan både i utvidgningsprocessen och i stabiliserings- och associeringsprocessen, samt det viktigaste riktmärke mot vilket framsteg mot EU-medlemskap bedöms. Det är därför viktigt att partnernas framsteg på detta område är solida, konkreta och oåterkalleliga. Rådet välkomnar de framsteg som vissa partner har gjort på detta område, men noterar med djup oro att de rapporterade generella bristerna bekräftar att detta är en av de största utmaningarna. Avsaknaden av trovärdiga framsteg fortsätter att hänga samman med en bristande verklig politisk vilja, brister beträffande rättsväsendets funktioner och oberoende samt utbredd korruption och organiserad brottslighet: dessa är alla återkommande centrala frågor som måste prioriteras högt. I linje med den reviderade metoden integreras strategier för korruptionsbekämpning i processen genom en tydlig inriktning i relevanta kapitel och kluster. Rådet uppmanar alla partner att intensifiera sina ansträngningar, särskilt vad gäller offentlig upphandling, som är ett av de sårbaraste områdena för korruption.

14. Rådet noterar med oro att de flesta brister som rapporterades förra året när det gäller skyddet av de **grundläggande rättigheterna** till stora delar fortfarande består och i vissa fall till och med har förvärrats. Den politiska ramen håller gradvis på att genomföras, särskilt när det gäller antidiskriminering och bekämpning av könsrelaterat våld, men systembrister kvarstår. Det finns ett akut behov av trovärdiga och verkliga åtgärder, inklusive ett korrekt genomförande, för att ta itu med dessa brister. Befintliga lagar måste också upprätthållas i praktiken. Särskilt angelägna är de brister som rör barns rättigheter liksom rättigheter för och icke-diskriminerande behandling av personer som tillhör minoriteter och personer i sårbara situationer, till exempel romer, personer med funktionsnedsättningar samt homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella (**hbtj-personer**) och personer som tillhör nationella minoriteter. När det gäller jämställdhet upprepar rådet att kvinnors och flickors egenmakt och fullständiga åtnjutande av grundläggande rättigheter måste säkerställas. Situationen när det gäller **yttrandefrihet, mediefrihet och pluralism** – samtliga centrala fundament i ett demokratiskt samhälle – är fortfarande mycket oroväckande: i de flesta fall rapporteras bara små eller inga framsteg, och i ett fall sker en fortsatt, allvarlig tillbakagång. Hot, trakasserier och attacker mot journalister och andra medieaktörer måste hanteras och utredas med beslutsamhet. Att säkerställa pluralism, mediebevakningsorganens oberoende samt insyn i mediefinansieringen krävs också för att skydda mediernas oberoende och förhindra otillbörliga uppmaningar till självcensur.
15. **Reformen av den offentliga förvaltningen** förblir en allmän central utmaning. Rådet välkomnar exempel på positiva reformer, till exempel när det gäller tillhandahållande av digitala tjänster, men noterar behovet av avpolitisering och ökad ansvarsskyldighet och professionalism på alla nivåer: detta är väsentliga inslag i en lyhörd, effektiv och ansvarsfull styrning.

16. Väl **fungerande och oberoende demokratiska institutioner** – ett centralt inslag i väl fungerande demokratier och ett avgörande villkor för anslutning till EU – fortsätter att vara en brådskande utmaning för de flesta partner. Rådet noterar med djup oro att avsaknaden av verklig politisk vilja fortfarande är huvudorsaken till att betydande framsteg uteblivit på detta område. En stark politisk polarisering och bristen på dialog över partigränserna hindrar eller undergräver de demokratiska systemens och deras institutioners funktion. Utöver en mer inkluderande och konstruktiv politisk dialog noterar rådet vikten av bestämmelser som gör det möjligt för de civila samhällets organisationer att verka fritt och delta i beslutsfattandet på inkluderande och meningsfulla sätt. Rådet erinrar om att framsteg på detta område också är kopplade till faktiska reformframsteg på andra grundläggande områden, särskilt när det gäller rättsstatsprincipen.
17. När det gäller de **ekonomiska kriterierna** välkomnar och delar rådet kommissionens analys. Rådet framhåller behovet av att påskynda strukturreformerna för att främja en hållbar återhämtning och säkerställa att de ekonomiska kriterierna för EU-medlemskap uppfylls. Att minska sårbarheten för externa chocker och öka livsmedels- och energitryggheten har blivit ännu viktigare till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Samtliga partner har fortsatt problem med höga fattighedsnivåer, vilket belyser behovet av att göra sociala trygghetssystem och riktade sociala utgifter effektivare. EU upprepar sitt åtagande för fortsatt samarbete och stöd, särskilt genom att på västra Balkan stärka parternas motståndskraft och engagemang i EU:s åtgärder för att mildra de negativa effekterna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, särskilt på viktiga områden såsom livsmedels- och energitrygghet och cyberhot. EU:s energistödpaket till västra Balkan är särskilt viktigt, eftersom det bidrar till att mildra energikrisens omedelbara konsekvenser för de mest utsatta och samtidigt främjar energiomställningen och diversifieringen.
- EU fortsätter att stödja sina partner och ge stöd, särskilt till dem som fullt ut har anpassat sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

18. Att förbättra konkurrenskraften och företagsklimatet och fördjupa den regionala ekonomiska integrationen skulle avsevärt öka partnernas ekonomiska tillväxt och attraktionskraft som destinationer för investeringar. Det är särskilt viktigt för partnererna på västra Balkan att den **gemensamma regionala marknaden för västra Balkan** slutförs. Rådet upprepar att reformer på andra grundläggande områden förblir av största vikt för den ekonomiska återhämtningen och utvecklingen, och att bekämpning av korruption, en förbättrad rättsstat, ökad insyn, starkare institutioner och en förstärkt social dialog också gynnar ekonomierna. I detta sammanhang framhåller rådet hur viktigt det är med full insyn i alla investeringar, särskilt investeringar som rör förfaranden för offentlig upphandling. För att kunna utnyttja partnernas ekonomiska potential krävs fortfarande att man genomför de reformer som anges i de ekonomiska reformprogrammen och i de politiska riktlinjer som antagits tillsammans med EU:s medlemsstater. Insatserna för att säkerställa finanspolitisk stabilitet och rikta in budgetar på mer tillväxtorienterade strukturer bör fortsätta, bland annat genom att främja den viktiga gröna och den digitala omställningen och utvecklingen av humankapital.
19. Den **gröna agendan och hållbar konnektivitet** är nyckeln till en hållbar och framtidssäkrad återhämtning, som kommer att gynna både företagen och allmänheten. Rådet upprepar att det är avgörande att fortsätta att ta itu med klimatförändringarna i linje med EU:s klimatambitioner, påskynda anpassningen till EU:s regelverk och stärka genomförandet av omställningen till klimatneutrala, motståndskraftiga, hållbara, cirkulära och resurseffektiva ekonomier.
20. Rådet uppmanar partnererna att utifrån sina respektive ekonomiska reformprogram fullt ut genomföra åtgärderna i de gemensamma slutsatserna från den ekonomiska och finansiella dialogen mellan EU och västra Balkan och Turkiet av den 24 maj 2022. Rådet erinrar om att EU fortsätter att vara den överlägset viktigaste ekonomiska partnern för västra Balkan och Turkiet.

21. **Goda grannförbindelser och regionalt samarbete** förblir avgörande inslag i utvidgningsprocessen samt i stabiliserings- och associeringsprocessen. Rådet välkomnar de framsteg som gjorts och upprepar vikten av regionalt samarbete. Inrättandet av den **gemensamma regionala marknaden för västra Balkan** – som är öppen, inkluderande och baserad på EU:s regler och standarder – är fortfarande avgörande för att till fullo utnyttja regionens potential och den ekonomiska planen och investeringsplanen, och fungerar som en språngbräda för vidare integration i EU:s inre marknad. Rådet välkomnar de senaste avtalen om fri rörlighet med identitetskort, om erkännande av bevis avseende högre utbildning och om erkännande av yrkeskvalifikationer för läkare, tandläkare och arkitekter.
22. Det finns ett fortsatt behov av beslutsamma insatser för att främja **försoning och regional stabilitet**, bland annat genom att finna definitiva lösningar på partnerländernas bilaterala tvister och problem som har sin grund i arvet från det förflutna, i överensstämmelse med internationell rätt och vedertagna principer, inklusive avtalet om successionsfrågor, och återstående ärenden om försvunna personer och krigsförbrytelser. Rådet upprepar att förnekelse av folkmord, provocerande retorik eller förhärlikande av krigsförbrytare, från endera sidan, är oacceptabelt. Uttalanden och åtgärder som påverkar goda grannförbindelser och fredlig tvistlösning negativt måste undvikas. Befintliga bilaterala avtal, däribland Prespa-avtalet mellan Nordmakedonien och Grekland och fördraget om vänskap, god grannsämja och samarbete mellan Nordmakedonien och Bulgarien, måste genomföras i god tro.

23. Med tanke på den nya geopolitiska verkligheten till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina framhåller rådet med eftertryck vikten av att ytterligare fördjupa samarbetet i utrikespolitiska frågor och unionens förväntningar på partnererna att anpassa sig till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, som är en viktig aspekt av processen för EU-integration och ett kraftfullt uttryck för en partners strategiska val och plats i en värdegemenskap. Detta är särskilt relevant i frågor där viktiga gemensamma intressen står på spel, såsom restriktiva åtgärder i detta kritiska geopolitiska sammanhang. Rådet välkomnar och lovordar därför de flesta partner för deras orubbliga anpassning och uppmanar samtidigt dem som ännu inte har gjort så att på ett avgörande sätt förbättra sin anpassning, inbegripet när det gäller restriktiva åtgärder, och undvika åtgärder som strider mot deras uttalade mål att ansluta sig till EU. Det är av yttersta vikt att förhindra kringgående av EU:s restriktiva åtgärder som antagits som svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Sedan Rysslands invasion av Ukraina har **hybridhoten** blivit ännu allvarligare.

Informationsmanipulation, inbegripet desinformation, syftar till att ifrågasätta EU:s trovärdighet, undergräva allmänhetens förtroende för demokratiska institutioner och fördjupa polariseringen och de etniska klyftorna. Rådet erinrar om sitt ökade samarbete med partnererna för att motverka hybridhot, särskilt i fråga om cyberresiliens och cybersäkerhet, inbegripet skydd av kritisk infrastruktur och livsmedels- och energitrygghet. EU kommer att fortsätta att fördjupa detta samarbete och sitt stöd till partnererna. I detta sammanhang är **strategisk kommunikation** och motverkande av informationsmanipulation fortfarande av central betydelse. Rådet uppmanar samtliga partner att tydligt informera om de fördelar och skyldigheter som deras väg mot EU innebär samt om deras eget engagemang för EU:s värden och relaterade nödvändiga reformer.

24. Terrorism, radikalisering och organiserad brottslighet fortsätter att allvarligt hota EU och alla partner. I linje med tidigare slutsatser från Europeiska rådet och rådet upprepar rådet vikten av att fortsätta och ytterligare stärka samarbetet avseende **terrorismbekämpning**, särskilt vad gäller förebyggande och bekämpning av alla former av radikalisering – oavsett om den är av religiös, etnisk-nationalistisk eller politisk karaktär – där det krävs ytterligare insatser. Rådet noterar vissa positiva resultat, men konstaterar att det finns ett fortsatt behov av ytterligare insatser och påtagliga resultat när det gäller fällande domar samt beslag och förverkande av tillgångar som härrör från brott i **kampen mot organiserad brottslighet**. Rådet betonar att alla partner måste vidta kraftfulla och omedelbara åtgärder för att bekämpa brottslighet och utrota **korruption**, eftersom den övergripande bristen på betydande resultat ökar risken för tillbakagång och även skapar en känsla av strafflöshet och ojämlikhet. Alla åtgärder som skulle kunna äventyra eller undergräva anpassningen till EU:s regelverk och politik, inbegripet EU:s förfaranden och åtgärder som syftar till att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, bör upphöra utan dröjsmål.
25. **Irreguljär migration** fortsätter att vara en central utmaning, och bekämpande av smuggling av migranter och människohandel förblir viktiga prioriteringar. Det finns ett fortsatt behov av varaktigt samarbete och varaktig samordning med partnerna längs västra Balkanrutten samt av ett fullständigt och icke-diskriminerande genomförande av uttalandet från EU och Turkiet. Rådet lovordar partnerna på västra Balkan för deras generellt konstruktiva samarbete och fortlöpande ansträngningar, och Turkiet för landets fortsatta ansträngningar när det gäller mottagandet av ett mycket stort antal flyktingar. Rådet understryker också den avgörande betydelsen av att partnerna harmoniserar sin viseringspolitik med EU:s viseringspolitik och av att de snarast anpassar sig till EU:s förteckning över viseringsskyldiga tredjeländer.
26. Rådet erinrar om EU:s fortsatta betydande **ekonomiska och tekniska bistånd** till utvidgningsprocessen och stabiliserings- och associeringsprocessen, särskilt genom instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA). Rådet framhåller vikten av de befintliga verktygen för institutionsuppbyggnad, såsom partnersamverkan och Taix, för att ge riktat stöd till alla partners offentliga förvaltningar.

UTVIDGNINGEN

MONTENEGRO

27. Rådet välkomnar de övergripande framsteg som hittills gjorts i anslutningsförhandlingarna, där samtliga 33 granskade kapitel har öppnats och tre har avslutats preliminärt. Den främsta prioriteringen för ytterligare framsteg i anslutningsförhandlingarna, och innan man går mot ett preliminärt avslutande av andra kapitel, är fortfarande att **nå de interimistiska riktmärken för rättsstatsprincipen som fastställs i kapitlen 23 och 24**. Framsteg med dessa kapitel är, i enlighet med vad som anges i förhandlingsramen, avgörande och kommer även fortsättningsvis att bestämma takten för anslutningsförhandlingarna överlag.

Rådet är oroat över den politiska volatiliteten och regeringens instabilitet, som har lett till en avmattning i anslutningsförhandlingarna. Rådet är oroat över parlamentets beslut att ändra talmannens befogenheter genom antagande av lagstiftning enligt det skyndsamma förfarandet och understryker att alla lagstiftningsakter måste vara förenliga med konstitutionen. Rådet uppmanar enträget alla politiska aktörer i Montenegro att ta sitt ansvar och övervinna polariseringen, och uppmanar dem att avstå från alla åtgärder som ytterligare skulle kunna fördjupa den institutionella krisen och undergräva landets demokratiska institutioner. Politiska aktörer i Montenegro bör skapa samförstånd för att återupprätta de demokratiska institutionernas och förvaltningens funktion, vilket är nödvändigt för att uppfylla Montenegros uttalade centrala mål om EU-integration. Rådet ser följande reformer som de viktigaste och mest brådskande för Montenegro att genomföra.

28. Rådet erinrar om det brådskande behovet av att återupprätta de viktigaste rättsliga myndigheternas funktion och trovärdighet, särskilt ännu inte tillsatta tjänster i författningsdomstolen, och komma till rätta med det stagnerande genomförandet av viktiga reformer i rättsväsendet. Viktiga institutioners oberoende, särskilt rättsväsendets oberoende, behöver stärkas. Rådet betonar att en valreform i linje med ODIHR:s rekommendationer fortfarande är ett måste för att stärka den demokratiska ramen. Rådet uppmanar Montenegro att öka sina ansträngningar, särskilt på kritiska områden såsom **yttrande- och mediefrihet** samt **bekämpning av korruption och organiserad brottslighet**. Rådet erkänner de framsteg som gjorts, men understryker samtidigt behovet av att förbättra Montenegros resultat i fråga om utredningar, åtal, fällande domar samt beslag och förverkande av tillgångar som härrör från brott.

Rådet uppmanar också Montenegro att utan dröjsmål avsluta alla system eller åtgärder som skulle kunna äventyra eller undergräva anpassningen till EU:s regelverk och politik.

29. Vad gäller **ekonomiska reformer** noterar rådet den starka återhämtningen och stadiga tillväxten i ekonomin, liksom de ambitiösa finanspolitiska reformprogram som syftar till att stödja återhämtningen efter pandemin och andra åtgärder som lindrar hushållens börda till följd av stigande energi- och livsmedelspriser. Rådet uppmanar Montenegro att genomföra strukturreformer, minska den offentliga skulden och fortsätta sina ansträngningar att stärka den finanspolitiska styrningen och transparensen.

30. Rådet uppskattar Montenegros fortsatt konstruktiva åtagande när det gäller att vidareutveckla **regionalt samarbete** och främja **goda grannförbindelser**.

31. Rådet lovordar med kraft Montenegro för landets konsekventa utrikespolitiska samarbete, särskilt den orubbliga och långvariga fullständiga anpassningen till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, även när det gäller EU:s restriktiva åtgärder, vilket sänder en stark signal om Montenegros strategiska åtagande vad gäller landets väg mot EU. Det välkomnar också Montenegros fortsatta aktiva deltagande i EU:s uppdrag och insatser inom ramen för den **gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken**.

SERBIEN

32. Rådet välkomnar de **övergripande framsteg** som hittills gjorts i anslutningsförhandlingarna, där 22 av 35 förhandlingskapitel har öppnats och två har avslutats preliminärt. Reformerna på området för rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter måste dock få ny dynamik. Rådet fortsätter att understryka att framsteg på dessa områden samt normaliseringen av Serbiens förbindelser med Kosovo, i enlighet med vad som anges i förhandlingsramen, även fortsättningsvis är centralt och kommer att vara avgörande för takten i anslutningsförhandlingarna överlag.
33. Rådet välkomnar att den nya serbiska regeringen har bekräftat att EU-integrationen är dess strategiska mål, men betonar samtidigt att åtgärder måste vidtas. Särskilt i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina förväntar sig rådet att Serbien visar ett entydigt engagemang för EU och står upp för våra gemensamma principer och värden. Rådet uppmanar också de serbiska myndigheterna att på ett objektiva och otvetydigt sätt informera om EU och att aktivt förebygga och ta itu med alla former av desinformation och utländsk informationsmanipulation i alla mediekanaler.
34. Rådet noterar de framsteg som Serbien har gjort på vissa områden som rör rättsstatlighet, men också de generellt sett begränsade framstegen och fortsatta förseningarna på ett antal andra områden. Rådet uppmanar Serbien att visa en politisk vilja att ytterligare påskynda reformerna och att åstadkomma konkreta och påtagliga resultat på **grundläggande områden**. Rådet identifierar följande reformer som de viktigaste och mest brådskande för Serbien att genomföra.
35. Serbien bör fokusera på att uppfylla de interimistiska riktmärkena för kapitlen 23 och 24, bland annat genom ett genomförande av de reviderade handlingsplanerna för dessa kapitel. Rådet välkomnar det framgångsrika godkännandet av de författningsändringar som syftar till att stärka rättsväsendets oberoende och understryker vikten av ett fortsatt genomförande. Dessutom måste rättsväsendets oberoende och allmänna effektivitet förbättras. Rådet understryker att Serbien måste visa politisk vilja och intensifiera sina insatser i korruptionsbekämpningen. Serbien behöver också uppnå konkreta och övertygande resultat i fråga om effektiva utredningar, åtal och fällande domar samt frysning och förverkande av tillgångar som härrör från brott, särskilt när det gäller grov och organiserad brottslighet.

36. Rådet uppmanar Serbien att prioritera att genomföra sin handlingsplan för mediestrategin på ett effektivt sätt, med respekt för såväl ordalydelsen som andan i mediestrategins mål. Rådet upprepar sina allvarliga farhågor över bristen på framsteg med att förbättra klimatet för **yttrandefriheten och mediernas oberoende** överlag, vilket också påverkar väljarnas möjligheter att göra fullt informerade politiska val. Serbien uppmanas att snarast ta itu med dessa allvarliga farhågor.
37. Serbien måste fortsätta att ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om full respekt för **de grundläggande rättigheterna**, inklusive skydd av de mest sårbara grupperna samt icke-diskriminerande behandling av personer som tillhör minoriteter i hela Serbien. Det krävs fortfarande konkreta förbättringar när det gäller det faktiska utövandet av rättigheterna för personer som tillhör nationella minoriteter, särskilt på områdena utbildning, användning av minoritetsspråk samt tillgång till medier och religionsutövning på minoritetsspråk. Det är alltså en prioritering att aktivt utreda och avge fällande domar för hatbrott. Upprätthållandet av hbtqi-personers rättigheter, inbegripet deras rätt till mötes- och yttrandefrihet, måste också förbättras ytterligare, vilket de serbiska myndigheternas hantering av EuroPride 2022 visade. Rådet välkomnar att evenemanget slutligen ägde rum och att inga större incidenter inträffade.
38. Rådet betonar behovet av att säkerställa **väl fungerande demokratiska institutioner**. Rådet noterar att Serbien följde några av de rekommendationer som sedan länge framförts av OSSE/ODIHR inför presidentvalet och det tidigare lagda parlamentsvalet 2022, och välkomnar att alla politiska krafter deltog i valet. Rådet noterar med tillfredsställelse att de grundläggande friheterna till stor del respekterades under kampanjen, men noterar de ojämlika villkoren för kandidaterna. Rådet uppmanar den nya serbiska regeringen att vidta snabba och beslutsamma åtgärder för att genomföra de reformer som försenats av det utdragna valförloppet.

39. Rådet fortsätter att framhålla vikten av meningsfullt regionalt samarbete vid hanteringen av **krigsförbrytelser** inom landet, och att man når en lösning i återstående ärenden om försvunna personer och fullt ut samarbetar med internationella avvecklingsmekanismen för brottmålstribunaler, bland annat genom att snarast godta och verkställa dess avgöranden och beslut fullt ut. Dömda krigsförbrytare får inte ges något stöd eller offentligt utrymme och deras brott får inte förhållas eller förnekas.
40. När det gäller **ekonomiska reformer** noterar rådet med tillfredsställelse de fortlöpande framsteg som gjorts med att utveckla en fungerande marknadsekonomi. Rådet uppmanar Serbien att intensifiera strukturreformerna av den offentliga förvaltningen och statsägda företag, med särskilt fokus på statsägda företag inom energisektorn. Rådet konstaterar att Serbien bibehöll sin beredskapsnivå för öppningsriktmärkena i kluster 3 (Konkurrenskraft och inkluderande tillväxt) och kommer att fortsätta sin bedömning av det.
41. Rådet noterar med tillfredsställelse Serbiens stöd för de resolutioner som FN:s generalförsamling antagit som svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina samt andra relevanta åtgärder, men beklagar djupt Serbiens tillbakagång när det gäller anpassningen till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, särskilt att man inte anpassat sig till EU:s sanktioner mot Ryssland och Belarus, samt landets utrikespolitiska åtgärder som strider mot EU:s gemensamma strategi. Rådet understryker sin starka förhoppning om att Serbien ska fullgöra det åtagande man gjort i förhandlingsramen och öka sin anpassning till ståndpunkter och restriktiva åtgärder inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik som en ytterst prioriterad fråga. Rådet välkomnar Serbiens fortsatta aktiva deltagande i och viktiga bidrag till EU:s uppdrag och insatser inom ramen för den **gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken**.
42. Rådet betonar att Serbien måste fullgöra sitt åtagande att anpassa sig till EU:s viseringspolitik. Rådet välkomnar de positiva åtgärder som Serbien har vidtagit för att fullgöra detta åtagande, men betonar behovet av fortsatta insatser på detta område, särskilt när det gäller tredjeländer som medför en risk för irreguljär migration eller en säkerhetsrisk för EU.

43. I fråga om den EU-stödda **dialogen** välkomnar rådet att dialogen har fortsatt och lovordar den höga representanten och EU:s särskilda representant för dialogen mellan Belgrad och Pristina och för andra regionala frågor som rör västra Balkan för deras uppslutning. Rådet förväntar sig att Serbien engagerar sig i den EU-stödda dialogen i god tro och i en anda av kompromiss för att nå ett övergripande rättsligt bindande avtal med Kosovo om normalisering av förbindelserna i enlighet med internationell rätt och EU:s regelverk utan ytterligare dröjsmål. Detta avtal bör omfatta alla kvarstående frågor och bidra till regional stabilitet. Detta är avgörande för att Serbien och Kosovo ska kunna gå vidare på sina respektive vägar mot Europa. Rådet upprepar att det verkligen förväntar sig att alla tidigare avtal respekteras och genomförs fullt ut utan dröjsmål och att parterna engagerar sig konstruktivt för att lösa alla bilaterala tvister. Rådet uppmanar båda parter att avstå från ensidiga och provokativa handlingar som skulle kunna leda till spänningar och våld, och från retorik som inte främjar dialogen. Rådet påminner båda parter om deras gemensamma ansvar för att säkerställa fred och stabilitet.
44. Rådet välkomnar att Serbien stod fast vid sitt åtagande inom en rad **regionala samarbetsinitiativ** och uppmanar Serbien att ytterligare stärka **goda grannförbindelser** och bidra till stabilitet och försoning med alla partner i regionen.

TURKIET

45. Europeiska rådet noterade den 24–25 juni 2021 Europeiska unionens strategiska intresse av en stabil och säker miljö i östra Medelhavsområdet och av utvecklingen av samarbetsinriktade och ömsesidigt gynnsamma förbindelser med Turkiet. Nedtrappningen i östra Medelhavsområdet måste upprätthållas. EU är fortfarande redo att föra diskussioner med Turkiet på ett gradvist, proportionellt och reversibelt sätt på ett antal områden av gemensamt intresse, om inte annat följer av den villkorlighet som fastställts av Europeiska rådets medlemmar den 25 mars 2021 och i tidigare slutsatser från Europeiska rådet.

Mot bakgrund av den senaste tidens ökade spänningar erinrar rådet om att Europeiska rådet den 23–24 juni 2022 uttryckte djup oro över Turkiets upprepade åtgärder och uttalanden och tillade att Turkiet måste respektera samtliga EU-medlemsstaters suveränitet och territoriella integritet. Europeiska rådet erinrade om sina tidigare slutsatser och uttalandet av den 25 mars 2021 och angav att det förväntar sig att Turkiet fullt ut respekterar internationell rätt, trappar ned spänningarna av hänsyn till regional stabilitet i östra Medelhavsområdet, och på ett hållbart sätt främjar goda grannförbindelser.

46. Med beaktande av alla relevanta slutsatser från Europeiska rådet är rådet fortfarande fast beslutet att upprätthålla en öppen och uppriktig dialog, ta itu med gemensamma utmaningar och samarbeta på viktiga områden av gemensamt intresse såsom migration, terrorismbekämpning, folkhälsofrågor, klimatfrågor och regionala frågor. Rådet noterar att högnivådialogerna mellan EU och Turkiet om flera av dessa frågor fortsätter.

47. Rådet lovordar Turkiet för landets fortsatta och betydande ansträngningar när det gäller mottagandet av och hjälpen till nästan 4 miljoner flyktingar. Ett fortsatt EU-stöd till flyktingar och värdsamhällen har säkerställts med nödvändig skyndsamhet. **Uttalandet från EU och Turkiet 2016** fortsätter att ge resultat. Rådet erinrar om att Europeiska rådet den 21–22 oktober 2021 uppmanade Turkiet att säkerställa ett fullständigt och icke-diskriminerande genomförande av uttalandet från EU och Turkiet, inbegripet gentemot Republiken Cypern. En effektiv gränsförvaltning, förebyggande av irreguljära inresor och ett återupptaget återvändande prioriteras även fortsättningsvis, i enlighet med internationell rätt och EU-rätten. Ett fullständigt och effektivt genomförande av återtagandeaftalet mellan EU och Turkiet och samarbete på området rättsliga och inrikes frågor med alla EU:s medlemsstater är fortfarande av avgörande betydelse. Rådet betonar att Turkiet måste anpassa sig till EU:s viseringspolitik.
48. Rådet upprepar att det är mycket bekymrat över den ytterligare och djupt oroande tillbakagången när det gäller **demokratin, rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna**.

Rättsväsendets systemiska avsaknad av oberoende och otillbörliga påtryckningar på rättsväsendet liksom de fortsatta restriktioner, gripanden, fängslanden och andra åtgärder som är riktade mot journalister, akademiker, medlemmar i politiska partier, inbegripet parlamentsledamöter, advokater, människorättsförsvarare, användare av sociala medier och andra som utövar sina grundläggande rättigheter och friheter fortsätter att vara en källa till allvarlig oro. Rådet befarar att den nyligen antagna lagen om desinformation ytterligare skulle kunna begränsa yttrandefriheten och de oberoende medierna i Turkiet.

Rådet framhåller vikten av att valprocessens laglighet och integritet respekteras, i synnerhet mot bakgrund av de många gripanden, avsättningar och utbyten av demokratiskt valda borgmästare och åtgärder som riktar sig mot oppositionspartier och deras medlemmar.

Rådet upprepar sin uppmaning till Turkiet att snarast vända den negativa utvecklingen på alla dessa områden och på ett trovärdigt sätt ta itu med de många allvarliga brister som identifierats i kommissionens rapport, i linje med Turkiets internationella åtaganden.

Turkiet bör också intensifiera sitt samarbete med Europarådet och dess relevanta organ och institutioner, omsätta deras viktigaste rekommendationer i praktiken, fullt ut genomföra Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de övriga internationella människorättsinstrument som Turkiet är part i, samt verkställa alla domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i enlighet med artikel 46 i Europakonventionen. Turkiets fortsatta underlåtenhet att genomföra domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna väcker allvarliga frågor om Turkiets åtaganden när det gäller rättsstatsprincipen, respekten för de grundläggande rättigheterna och landets internationella skyldigheter.

49. När det gäller **ekonomiska reformer** noterar rådet att det fortfarande finns en djup oro över hur landets marknadsekonomi fungerar. Bristerna i den institutionella och politiska samordningen undergräver trovärdigheten och effektiviteten hos myndigheternas åtgärder och obalanserna ökade stort, vilket ledde oro på finansmarknaden, stigande inflation, en försvagad lira och större fattigdom. Det är av särskild betydelse att tillsynsmyndigheterna, framför allt centralbanken, är oberoende.

Rådet erinrar dessutom om att Turkiet måste uppfylla sina skyldigheter med genomförandet av **tullunionen EU–Turkiet** och säkerställa att den verkligen tillämpas i förhållande till samtliga medlemsstater. Rådet beklagar att Turkiet även fortsatt i stor omfattning avviker från sin skyldigheter inom ramen för tullunionen EU–Turkiet och erinrar om att handelshinder eller likvärdiga inslag som inte stämmer överens med tullunionen utan dröjsmål bör undanröjas.

50. Rådet lovordar Turkiet för dess konstruktiva roll när det gäller att underlätta exporten av ukrainskt spannmål.
51. Rådet beklagar dock djupt Turkiets bristande anpassning till EU:s sanktioner mot Ryssland. Rådet understryker sin starka förhoppning om att Turkiet ska öka sin anpassning till ståndpunkter och restriktiva åtgärder **inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik** som en ytterst prioriterad fråga. Rådet understryker att det är av yttersta vikt att förhindra kringgående av EU:s restriktiva åtgärder som antagits som svar på Rysslands anfällskrig mot Ukraina. I detta avseende förväntar sig rådet att Turkiet säkerställer full respekt för dessa restriktiva åtgärder, särskilt med beaktande av fri rörlighet för varor, inbegripet varor med dubbla användningsområden, inom tullunionen EU–Turkiet.

Rådet noterar med djup oro att Turkiets utrikespolitik i allt högre grad står i konflikt med EU:s prioriteringar inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inbegripet när det gäller Syrien, Libyen och Irini-insatsen. I enlighet med EU:s och Turkiets delade intresse av regional fred och stabilitet förväntar sig rådet att Turkiet och samtliga aktörer på ett positivt sätt bidrar till att lösa regionala kriser.

Rådet erinrar om sin ståndpunkt avseende medlemsstaternas anslutning till internationella organisationer.

52. Rådet förväntar sig fortfarande att Turkiet gör ett entydigt åtagande om **goda grannförbindelser**, om respekt för internationella avtal och om fredlig tvistlösning, vid behov genom hänvändelse till Internationella domstolen.

Rådet uppmanar Turkiet, i enlighet med rådets slutsatser av den 11 december 2006, 26 juni 2018 och 18 juni 2019, vilka senare godkändes av Europeiska rådet, samt i enlighet med förklaringen av den 21 september 2005, att fullgöra sina skyldigheter inom förhandlingsramen, bland annat att fullständigt och på ett icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet i förhållande till samtliga medlemsstater. Rådet upprepar att ett erkännande av samtliga medlemsstater är av avgörande betydelse. Turkiet måste upphöra med alla hot och åtgärder som negativt påverkar goda grannförbindelser, normalisera sina förbindelser med Republiken Cypern och respektera samtliga EU-medlemsstaters självbestämmande över sina territorialvatten och luftrum samt deras suveräna rättigheter, bland annat rätten att utforska och utnyttja naturresurser, i enlighet med EU-rätten och internationell rätt, bland annat Förenta nationernas havsrättskonvention.

53. Med erinran om tidigare slutsatser från Europeiska rådet står EU fortfarande helt och hållet bakom en övergripande lösning av **Cypernproblemet**. Det erinrar om att det fortfarande är av yttersta vikt att Turkiet i detta sammanhang åtar sig att verka för och bidra till en fredlig lösning, inbegripet dess externa aspekter, inom ramen för FN, på grundval av en federation med två befolkningsgrupper och två zoner som omfattas av politisk jämlikhet, i enlighet med samtliga relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd och i linje med de principer som EU bygger på och EU:s regelverk. EU kommer att fortsätta att spela en aktiv roll för att stödja denna process. Rådet uppmanar Turkiet att avstå från handlingar som strider mot FN:s säkerhetsråds resolutioner 541 och 550.

Rådet fördömer Turkiets fortsatta ensidiga åtgärder i fråga om **Varosha** som strider mot FN:s säkerhetsråds resolutioner och erinrar om att Varoshas status är viktig och att FN:s säkerhetsråds resolutioner, i synnerhet resolutionerna 550, 789 och 1251, måste respekteras fullt ut. Rådet efterlyser ett omedelbart upphävande av dessa åtgärder och ett upphävande av samtliga åtgärder som har vidtagits avseende Varosha sedan oktober 2020. Rådet erinrar i detta avseende om Europeiska rådets slutsatser från juni 2021.

54. Rådet beklagar att Turkiet fortsätter att avlägsna sig ännu mer från Europeiska unionen och erinrar om sina tidigare slutsatser, i vilka det noterades att Turkiets anslutningsförhandlingar därför i praktiken har avstannat och att man inte kan överväga att öppna eller avsluta några ytterligare kapitel.

NORDMAKEDONIEN

55. Rådet erinrar om sina slutsatser av den 18 juli 2022 och välkomnar anordnandet av den första regeringskonferensen med Nordmakedonien den 19 juli 2022: ett tydligt erkännande av de framsteg som Nordmakedonien gjort med att gå vidare med EU:s reformagenda och uppnå konkreta och bestående resultat.
56. Rådet välkomnar också att kommissionen redan har gjort framsteg i sitt arbete med att genomföra den analytiska granskningen av EU:s regelverk (**screening**) och ser fram emot att denna process slutförs.
57. Efter de lokalval som hölls i oktober 2021 erinrar rådet om behovet av en omfattande översyn av **vallagstiftningen** och vikten av att myndigheterna fortsätter att genomföra de kvarstående rekommendationerna från OSSE/ODIHR och Venedigkommissionen.

58. Rådet välkomnar att vissa framsteg gjorts på området för de **grundläggande** principerna, särskilt när det gäller **rättsstatsprincipen**, inbegripet kampen mot korruption och organiserad brottslighet, men ytterligare ansträngningar krävs. Rådet välkomnar också regeringens åtagande att fortsätta med de EU-relaterade reformerna och påskynda deras genomförande. Dessa strukturreformers hållbarhet är ett långsiktigt arbete som kräver obrutet engagemang från både regeringen och oppositionen. I detta avseende uppmanar rådet alla parter i parlamentet att fortsätta sitt konstruktiva samarbete och att skapa konsensus över partigränserna med inriktning på att ta konkreta steg i förhandlingsprocessen och upprätthålla den nuvarande reformtakten. Rådet framhåller behovet av att säkerställa insyn i det politiska beslutsfattandet, inkluderande samrådsprocesser och effektiv kommunikation om förhandlingsprocessen.
59. På **rättsväsendets** område välkomnar rådet att vissa framsteg gjorts genom det stabila genomförandet av strategin för reform av rättsväsendet. Med utgångspunkt i de framsteg som redan gjorts krävs fortsatta ansträngningar för att säkerställa domstolssystemets oberoende, professionalism och opartiskhet. Rådet noterar de fortsatta insatserna för att bekämpa korruption och organiserad brottslighet, även i ärenden på hög nivå. Rådet framhåller vikten av att säkerställa ett systematiskt genomförande av den uppdaterade handlingsplanen för strategin för reform av rättsväsendet och påskynda genomförandet av personalstrategierna för domstolsväsendet och åklagarväsendet. Rådet framhåller vikten av att de berörda institutionerna följer upp rekommendationerna från den statliga kommissionen för förebyggande av korruption, som proaktivt har fortsatt sitt arbete och inlett flera utredningar, bland annat mot tjänstemän på hög nivå.

Rådet uppmanar Nordmakedonien att fortsätta sina ansträngningar för att ytterligare stärka **de grundläggande rättigheterna, mediefriheten och yttrandefriheten**.

60. Rådet noterar att begränsade framsteg gjorts med **reformen av den offentliga förvaltningen**. Det är fortfarande viktigt att säkerställa respekten för principerna om öppenhet, meriter och rättvis representation.

61. Landet har genomfört en omfattande reform av sina **underrättelse- och säkerhetstjänster**. Rådet upprepar att förmågan till parlamentarisk kontroll av underrättelsetjänsterna måste stärkas.
62. Rådet välkomnar att Nordmakedonien fortsätter att spela en aktiv och konstruktiv roll i hanteringen av blandade **migrationsströmmar** genom effektivt samarbete med grannländerna och EU:s medlemsstater. Rådet betonar att Nordmakedonien måste fullgöra sitt åtagande att anpassa sig till EU:s viseringspolitik.
- Rådet välkomnar undertecknandet av Frontex-statusavtalet mellan EU och Nordmakedonien om Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns insatser.
63. I fråga om **ekonomiska reformer** uppmanar rådet Nordmakedonien att fortsätta ansträngningarna för att i högre grad uppfylla de krav som avser EU:s inre marknad samt hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.
64. Rådet välkomnar att 2021 års folkräkning nu har slutförts och noterar resultaten.
65. **Goda grannförbindelser** och **regionalt samarbete** förblir avgörande inslag i utvidgningsprocessen samt i stabiliserings- och associeringsprocessen. Rådet erinrar om betydelsen av att uppnå konkreta resultat och i uppriktig anda genomföra bilaterala avtal, inklusive Prespa-avtalet med Grekland och fördraget om vänskap, god grannsämja och samarbete med Bulgarien.
66. Rådet lovordar med kraft Nordmakedonien för landets konsekventa utrikespolitiska samarbete, särskilt den fullständiga anpassningen till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, även när det gäller EU:s restriktiva åtgärder, vilket sänder en stark signal om Nordmakedoniens strategiska åtagande vad gäller landets väg mot EU. Det välkomnar också Nordmakedoniens fortsatta aktiva deltagande i EU:s uppdrag och insatser inom ramen för den **gemensamma säkerhets- och försvarspolitik**.

ALBANIEN

67. Rådet välkomnar anordnandet av den första regeringskonferensen med Albanien den 19 juli 2022: ett tydligt erkännande av de framsteg som Albanien gjort med att gå vidare med EU:s reformagenda och uppnå konkreta och bestående reformresultat.
68. Rådet välkomnar också att kommissionen redan har gjort framsteg i sitt arbete med att genomföra den analytiska granskningen av EU:s regelverk (**screening**), och rådet ser fram emot att denna process slutförs.
69. Till följd av **parlamentsvalet** i april 2021 understryker rådet vikten av att myndigheterna fortsätter att ta itu med genomförandet av kvarstående rekommendationer från OSSE/ODIHR. Rådet erinrar om att det fortfarande är av yttersta vikt att det förs en inkluderande och konstruktiv politisk dialog i landet i syfte att driva på reformtakten. Rådet framhåller behovet av att säkerställa insyn i det politiska beslutsfattandet, inkluderande samrådsprocesser och effektiv kommunikation om förhandlingsprocessen.
70. Rådet välkomnar att Albanien gjort framsteg i fråga om **grundläggande** principer, särskilt ifråga om **rättsstatsprincipen** och specifikt genom att den övergripande reformen av rättsväsendet genomförts och stadigt gått framåt och att kampen mot korruption och organiserad brottslighet förstärkts. Den särskilda strukturen för domstolen för bekämpning av korruption och organiserad brottslighet (*Specialised Structure for Anti-Corruption and Organised Crime Court*) har meddelat flera slutliga avgöranden om högt uppsatta statliga tjänstemän. Ansträngningarna för att fastställa påtagliga resultat i kampen mot korruption och organiserad brottslighet måste intensifieras, även på hög nivå. Genomförandet av slutliga domar är fortfarande av avgörande betydelse. Handlingsplanen för uppföljning av rekommendationerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder måste genomföras ytterligare.
- Rådet uppmanar Albanien att avstå från att inrätta system eller åtgärder såsom skatteamnestilagstiftning som skulle kunna äventyra eller undergräva anpassningen till EU:s regelverk och politik, inbegripet EU:s förfaranden och åtgärder som syftar till att förhindra penningtvätt och skatteundandragande.

71. Rådet välkomnar att **granskningsprocessen** har fortsatt att framskrida stadigt och gett påtagliga resultat. Rådet välkomnar den breda omröstningen bland parterna om den tidsbegränsade förlängningen av granskningsorganens konstitutionella mandat och uppmanar myndigheterna att säkerställa att processen slutförs på ett ordnat sätt på kortast möjliga tid. Rådet välkomnar att högsta domstolen och författningsdomstolen återfått sin funktion.
72. När det gäller **grundläggande rättigheter** efterlyser rådet ökade insatser för att genomföra en övergripande jordreform och befästa äganderätten på ett transparent sätt, bland annat genom att hålla samråd med alla relevanta aktörer, inbegripet genom att ta itu med ärenden som rör dokumentförfalskning och snabbt göra framsteg med registrerings- och ersättningsprocessen. Efter antagandet av lagen om folkräkning ser rådet fram emot ett smidigt genomförande av folkräkningen under full insyn och i linje med internationella normer. Rådet välkomnar också antagandet av sekundärlagstiftningen om minoriteter och fortsätter att enträget uppmana Albanien att snabbt anta och genomföra kvarstående förordningar om 2017 års ramlagstiftning om skydd av nationella minoriteter i linje med europeiska normer och med deltagande av alla berörda parter.

Dessutom fortsätter rådet att uppmana Albanien att göra konkreta framsteg när det gäller **yttrandefriheten**. Rådet upprepar att det är viktigt att säkerställa att ändringar av medielagen motsvarar Venedigkommissionens rekommendationer och internationella normer, om denna lag skulle tas upp för ytterligare behandling i parlamentet.

73. Rådet noterar att begränsade framsteg har gjorts med reformen av den **offentliga förvaltningen**, och uppmanar Albanien att fortsätta med beslutsamma insatser på detta område. Samordningen inom den offentliga förvaltningen måste förbättras, särskilt när det gäller integreringen av de politiska planerings- och budgetprocesserna. Inrättandet av nya organ måste ske genom en inkluderande process, och dessa bör vara föremål för kontroller och motvikter.

74. När det gäller **migration** är Albanien rättsliga ram i stort sett anpassad till EU:s regelverk men behöver uppdateras. Det totala antalet ogrundade asylansökningar från albanska medborgare i EU ökade betydligt under 2021. Detta måste noga följas och åtgärdas av de albanska myndigheterna. Rådet betonar att Albanien måste fullgöra sitt åtagande att anpassa sig till **EU:s viseringspolitik**.
75. I fråga om **ekonomiska reformer** uppmanar rådet Albanien att fortsätta ansträngningarna för att ytterligare uppfylla de krav som avser EU:s inre marknad samt hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.
76. Rådet välkomnar Albanien fortsatta konstruktiva engagemang inom **regionalt samarbete**. Rådet välkomnar också att Albanien fortsatte dialogen för att säkerställa **goda grannförbindelser**, vilket fortfarande är av avgörande betydelse.
77. Rådet lovordar med kraft Albanien för landets konsekventa utrikespolitiska samarbete, särskilt den fullständiga anpassningen till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, även när det gäller EU:s restriktiva åtgärder, vilket sänder en stark signal om Albanien strategiska åtagande vad gäller landets väg mot EU. Det välkomnar också Albanien fortsatta aktiva deltagande i EU:s uppdrag och insatser inom ramen för den **gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken**. Rådet lovordar Albanien för dess aktiva engagemang som icke-permanent medlem i FN:s säkerhetsråd när det gäller att främja och försvara den regelbaserade världsordningen.

STABILISERINGS- OCH ASSOCIERINGSPROCESSEN

BOSNIEN OCH HERCEGOVINA

78. Efter Europeiska rådets slutsatser av den 23–24 juni 2022, och mot bakgrund av kommissionens efterföljande rekommendation av den 12 oktober 2022, rekommenderar rådet att Bosnien och Hercegovina beviljas status som kandidatland, med förbehåll för Europeiska rådets bekräftelse, under förutsättning att de åtgärder som anges i kommissionens rekommendation vidtas för att stärka rättsstatsprincipen, kampen mot korruption och organiserad brottslighet, migrationshanteringen och de grundläggande rättigheterna. Rådet ser fram emot en bekräftelse av detta beslut vid Europeiska rådets möte i december. I den nuvarande geopolitiska situationen understryker rådet att det är brådskande att landet går vidare på sin väg mot EU-medlemskap, särskilt genom att genomföra alla de 14 centrala prioriteringar för inledandet av anslutningsförhandlingarna med EU som fastställdes i kommissionens yttrande om Bosnien och Hercegovinas ansökan om EU-medlemskap, som rådet godkände 2019. Rådet uppmanar också alla politiska ledare i Bosnien och Hercegovina att snabbt genomföra de åtaganden som fastställs i den överenskommelse som nåddes den 12 juni 2022 och skyndsamt slutföra den konstitutionella reformen och valreformen i linje med de centrala prioriteringarna.
79. Rådet välkomnar anordnandet av allmänna val i Bosnien och Hercegovina den 2 oktober 2022. Enligt de preliminära resultaten och slutsatserna från OSSE/ODIHR:s valobservatörsuppdrag var valen i stort sett konkurrensutsatta och välorganiserade, men präglades av misstro mot offentliga institutioner och etniskt splittrande retorik. Att säkerställa att valen genomförs i enlighet med europeiska normer är en central prioritering i kommissionens yttrande. EU förväntar sig att fungerande lagstiftande församlingar och regeringar snabbt inrättas på statlig nivå, entitetsnivå och kantonnivå för att fokusera på reformer på vägen mot EU.
80. Rådet upprepar vidare sitt entydiga åtagande om EU-perspektivet för Bosnien och Hercegovina som ett odelat, enat och suveränt land.

81. Rådet uppmanar enträget alla politiska aktörer i Bosnien och Hercegovina att avstå och avhålla sig från provokativ splittrande retorik och handlingar, bland annat att ifrågasätta landets suveränitet, enhet och territoriella integritet, att upphöra att lovprisa dömda krigsförbrytare och att aktivt främja försoning.
82. Rådet noterar med oro de överlag begränsade framstegen i **reformarbetet**, men välkomnar de åtgärder som nyligen vidtagits, bland annat följande: antagandet av ändringar av lagen om offentlig upphandling, antagandet av den övergripande strategin för förvaltning av de offentliga finanserna på alla förvaltningsnivåer, utnämningen av fyra domare som saknats till den federala enhetens författningsdomstol, ratificeringen av flera avtal, däribland om programmen Horisont och Kreativa Europa, och Europeiska unionens civilskyddsmekanism, samt framsteg med det operativa genomförandet av samarbetet med Europol och antagandet av strategin mot terrorism.
83. Bosnien och Hercegovina måste, med hänsyn till de institutionella mekanismer som fastställdes i fredsavtalet i Dayton, genomföra ytterligare konstitutionella reformer och valreformer för att säkerställa jämlikhet och icke-diskriminering för alla medborgare, särskilt genom att tillämpa den rättspraxis som utvecklats vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) i samband med Sejdić–Finci-målet. Rådet efterlyser på nytt en inkluderande process för begränsade konstitutionella reformer och valreformer, genom en verklig dialog och i linje med europeiska normer för att undanröja alla former av ojämlikhet och diskriminering i valprocessen. Rådet framhåller att det inte bör vidtas några rättsliga eller politiska åtgärder som försvårar verkställandet av avgörandet i Sejdić–Finci-målet och därmed sammanhängande mål vid Europadomstolen eller ytterligare fördjupar splittringen.
84. Rådet är oroat över bristen på framsteg men uppmanar vidare Bosnien och Hercegovina att ta itu med de reformer som syftar till att förbättra landets lagstiftnings- och institutionsram så att man uppfyller kraven för EU-medlemskap, bland annat genom att utveckla och anta ett nationellt program för antagande av EU:s regelverk.

85. Rådet välkomnar ändringarna av lagen om offentlig upphandling men uttrycker oro över att inga ytterligare framsteg gjorts med att ta itu med de centrala prioriteringarna i yttrandet och resultaten i expertrapporten om rättsstatsfrågor. Rådet understryker att myndigheterna måste stärka **rättsstatsprincipen** och vidta beslutsamma åtgärder för att stärka förebyggandet av och kampen mot korruption och organiserad brottslighet. I detta syfte uppmanar rådet Bosnien och Hercegovina att anta ändringar av lagen om det höga domar- och åklagarrådet som avser att stärka rättsväsendets integritet och att anpassa sin lagstiftning om intressekonflikter till europeisk standard. Rådet erinrar också om att Bosnien och Hercegovina måste anta en ny lag om det höga domar- och åklagarrådet och anta lagen om Bosnien och Hercegovinas domstolar. Författningsdomstolens beslut måste respekteras fullt ut.
86. Rådet välkomnar att den rättsliga och institutionella ramen för **grundläggande rättigheter** i stort sett är på plats och att handlingsplaner har antagits för romernas sociala delaktighet och för hbt-personers rättigheter. Det uppmanar Bosnien och Hercegovina att avsevärt intensifiera reformarbetet när det gäller mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering, särskilt genom att inrätta en nationell förebyggande mekanism mot tortyr och misshandel.
87. Rådet beklagar bristen på framsteg när det gäller **yttrande- och mediefrihet** och journalisters säkerhet och uppmanar enträget Bosnien och Hercegovina att säkerställa lämplig rättslig uppföljning av fall av hot och våld mot journalister och mediearbetare.
88. Rådet förväntar sig att Bosnien och Hercegovina vidtar viktiga steg i **reformen av den offentliga förvaltningen** genom att säkerställa en professionell och avpolitiserad offentlig förvaltning och en samordnad landsomfattande strategi för beslutsfattande.
89. Rådet välkomnar de positiva åtgärder som vidtagits för att förbättra hanteringen och samordningen av **migration** samt landets asylsystem och uppmanar Bosnien och Hercegovina att beslutsamt fortsätta arbetet för att framgångsrikt ta itu med migrationsutmaningarna. I detta sammanhang noterar rådet med tillfredsställelse att ministerrådet har antagit ett lagförslag om gränskontroll, och uppmanar Bosnien och Hercegovina att anta strategin och handlingsplanen för migration, förbättra anpassningen till EU:s viseringspolitik samt stärka gränsförvaltningen och ingå Frontex statusavtal med EU.

90. Vad gäller **ekonomiska reformer** är rådet bekymrat över att landet ännu befinner sig i ett tidigt skede i inrättandet av en fungerande marknadsekonomi och när det gäller förmågan att hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU. Rådet erinrar om att det är nödvändigt att säkerställa att stabiliserings- och associeringsavtalet efterlevs och att organen inom detta avtal sammanträder regelbundet.
91. Rådet uppmanar Bosnien och Hercegovina att fortsätta att aktivt delta i **regionalt samarbete och goda grannförbindelser**.
92. Rådet välkomnar Bosnien och Hercegovinas uttalade förbättring i fråga om anpassningen till **EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik**, vilket signalerar landets engagemang för vägen mot EU. Rådet uppmanar Bosnien och Hercegovina att ytterligare förbättra sin grad av anpassning och att säkerställa ett fullständigt genomförande av de restriktiva åtgärderna.
93. Rådet välkomnar att mandatet har förlängts för Eufor Althea, som fortsätter att hjälpa myndigheterna i Bosnien och Hercegovina att upprätthålla en trygg och säker miljö för alla medborgare.
94. Rådet upprepar vikten av fortsatt samarbete mellan internationella aktörer och uttrycker sitt stöd för den höga representantens och hans byrås uppdrag att genomföra 5 + 2-agendan.

KOSOVO

95. Rådet välkomnar Kosovos fortsatta engagemang för sin väg mot EU och upprepar vikten av ett fortsatt genomförande av **stabiliserings- och associeringsavtalet** mellan EU och Kosovo.
96. Rådet välkomnar de fortsatta framstegen när det gäller att stärka demokratin och rättsstatsprincipen, den övergripande rättskipningen, kampen mot korruption, kampen mot terrorism och förebyggandet av våldsbejakande extremism. EU uppmanar Kosovo att fortsätta att intensifiera kampen mot organiserad brottslighet. När det gäller rättsväsendet uppmanar rådet Kosovo att förbättra genomförandet av befintliga verktyg för att skydda rättsväsendets integritet, oberoende och effektivitet, bland annat genom lämpliga lagändringar, och välkomnar regeringens åtagande att följa Venedigkommissionens rekommendationer och att samarbeta med EU. Kosovo bör fortsätta reformen av den offentliga förvaltningen och intensifiera insatserna för att inrätta en professionell, ansvarig och medborgarinriktad offentlig förvaltning, i enlighet med europeiska och internationella normer.
97. Rådet uppmanar Kosovo att ta itu med återkommande brister i **valförfarandet** och genomföra därmed sammanhängande rekommendationer från EU:s valobservatörsuppdrag före nästa val som ska hållas 2025. I detta sammanhang välkomnar rådet att församlingen inrättat en tillfällig kommitté med flera partier som ska arbeta med dessa reformer. Rådet uppmanar alla politiska partier att samarbeta för att ytterligare stärka församlingens lagstiftande roll och tillsynsroll och att prioritera viktig lagstiftning, särskilt om EU-relaterade reformer, där flerpartistöd bör sökas.
98. Rådet välkomnar Kosovos starka fördömande av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, landets tydliga geostrategiska orientering samt landets frivilliga anpassning till och fortsatta genomförande av EU:s restriktiva åtgärder, särskilt mot Ryssland och Belarus.

99. Rådet noterar att Kosovos **ekonomi** genomgått en stark återhämtning efter pandemin, men att tillväxtutsikterna för 2022 har försämrats. De nuvarande globala ekonomiska utmaningarna belyser behovet av att fortsätta att ta itu med långvariga strukturella problem, särskilt när det gäller energitrygghet, men även bristen på ekonomisk diversifiering, beroendet av finansiella flöden från utlandet, en utbredd informell ekonomi samt utmaningar på rättsstatsområdet, inbegripet korruption.
100. Rådet uppmanar Kosovo att snabbt godkänna en ambitiös och framåtblickande energistrategi och att öka andelen förnybara energikällor i landets energimix. Det krävs fortsatta ansträngningar för att trygga energiförsörjningen, diversifiera källorna, förbättra den inre energimarknadens funktion och utveckla energinät och energieffektivitet.
101. Rådet stöder **viseringsliberaliseringen** för Kosovo och erkänner dess betydelse för Kosovos medborgare. Rådet ser fram emot snabba och framgångsrika förhandlingar med Europaparlamentet om de nödvändiga ändringarna av förordning (EU) 2018/1806.
102. Rådet uppmanar Kosovo att göra ytterligare insatser för att fullt ut genomföra sina rättsliga ramar för **grundläggande rättigheter** i linje med europeiska normer och förbättra samordningen och tillsynen. Mer behöver göras, särskilt för att säkerställa ett fullständigt skydd av kulturarvet, det religiösa arvet samt skyddet av rättigheterna för personer som tillhör minoritetsgrupper, däribland romer och ashkali, fördrivna personer och hbtj-personer samt jämställdhet mellan kvinnor och män i praktiken. De befintliga människorättsmekanismerna måste stärkas ytterligare.

103. I fråga om den EU-stödda **dialogen** välkomnar rådet att dialogen har fortsatt och lovordar den höga representanten och EU:s särskilda representant för dialogen mellan Belgrad och Pristina och för andra regionala frågor som rör västra Balkan för deras uppslutning. Rådet förväntar sig att Kosovo engagerar sig i den EU-stödda dialogen i god tro och i en anda av kompromiss för att nå ett övergripande rättsligt bindande avtal med Serbien om normalisering av förbindelserna i enlighet med internationell rätt och EU:s regelverk utan ytterligare dröjsmål. Detta avtal bör omfatta alla kvarstående frågor och bidra till regional stabilitet. Detta är avgörande för att Kosovo och Serbien ska kunna gå vidare på sina respektive vägar mot Europa. Rådet upprepar att det verkligen förväntar sig att alla tidigare avtal respekteras och genomförs fullt ut utan dröjsmål och att parterna engagerar sig konstruktivt för att lösa alla bilaterala tvister. Rådet uppmanar båda parter att avstå från ensidiga och provokativa handlingar som skulle kunna leda till spänningar och våld, och från retorik som inte främjar dialogen. Rådet påminner båda parter om deras gemensamma ansvar för att säkerställa fred och stabilitet.
104. Rådet upprepar vikten av och stödet för det arbete som utförs av de specialiserade avdelningarna för Kosovo och den specialiserade åklagarmyndigheten. Att Kosovo fortsätter att samarbeta fullt ut för att göra det möjligt för dem att fullgöra sitt mandat är ett viktigt bevis på landets engagemang för rättsstatsprincipen och för att få ett slut på strafflösheten.
105. Rådet uppmanar Kosovo att utarbeta en strategi för övergångsrättvisa, inbegripet en heltäckande strategi för att ta itu med landets förflutna. Rådet framhåller behovet av ytterligare framsteg i den interna dialogen.
106. Rådet erinrar om vikten av Kosovos nära samarbete med **Eulex**-uppdraget och andra relevanta internationella aktörer.
107. Rådet erinrar om vikten av regionalt samarbete och **goda grannförbindelser** och uppmanar Kosovo att aktivt och på ett konstruktivt sätt engagera sig i verksamheten inom det **regionala samarbetet**.